

**OŚWIADCZENIE NR NR
RADY MIEJSKIEJ W KAŁUSZYNIE**

z dnia 9 listopada 2016 r.

**w sprawie wyrażenia stanowiska dotyczącego wpisania do rejestru zabytków pomnika-krzyża
upamiętniającego walki w latach 1863-65 usytuowanego w Kałuszynie przy ul. Chopina wraz z otoczeniem
obejmującym działki nr ew. 2519/1 i nr ew. 2519/2**

Na podstawie § 20 ust. 3 pkt 1 Statutu Gminy Kałuszyn, stanowiącego załącznik do uchwały Nr XXXI/248/2014 Rady Miejskiej w Kałuszynie z dnia 27 czerwca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2014 r. poz. 6664), Rada Miejska w Kałuszynie oświadcza co następuje:

§ 1.

Rada Miejska w Kałuszynie po zapoznaniu się z zawiadomieniem Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie wpisania do rejestru zabytków pomnika-krzyża upamiętniającego walki w latach 1863-65 usytuowanego w Kałuszynie przy ul. Chopina wraz z otoczeniem obejmującym działki nr ew. 2519/1 i nr ew. 2519/2, wyraża stanowisko, w którym:

1. Sprzeciwia się wpisaniu do rejestru zabytków całego terenu składającego się z działek o nr ew. 2519/1 i nr ew. 2519/2.
2. Ograniczeniu się ewentualnie we wpisie wyłącznie do samego pomnika-krzyża wraz z jego bezpośrednim sąsiedztwem (wyznaczonym istniejącym ogrodzeniem wokół niego).

§ 2.

Uzasadnienie do wyrażonego stanowiska stanowi załącznik do niniejszego oświadczenia.

§ 3.

Upoważnia się Przewodniczącego Rady Miejskiej w Kałuszynie i Burmistrza Kałuszyna do przesłania oświadczenia do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Janusz Kazimierz Pełka

Uzasadnienie

do wyrażonego stanowiska Rady Miejskiej w Kałuszynie dotyczącego wpisania do rejestru zabytków pomnika-krzyża upamiętniającego walki w latach 1863-65 usytuowanego w Kałuszynie przy ul. Chopina wraz z otoczeniem obejmującym działki nr ew. 2519/1 i nr ew. 2519/2

Po zapoznaniu się z zawiadomieniem Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie wpisania do rejestru zabytków pomnika-krzyża upamiętniającego walki w latach 1863-65 usytuowanego w Kałuszynie przy ul. Chopina wraz z otoczeniem obejmującym działki nr ew. 2519/1 i nr ew. 2519/2, Rada Miejska w Kałuszynie wyraża stanowisko, w którym:

-sprzeciwia się wpisaniu do rejestru zabytków całego terenu składającego się z działek o nr ew. 2519/1 i nr ew. 2519/2.

-ograniczeniu się ewentualnie we wpisie wyłącznie do samego pomnika-krzyża wraz z jego bezpośrednim sąsiedztwem (wyznaczonym istniejącym ogrodzeniem wokół niego).

Stosownie do definicji legalnej, wyrażonej w przepisie art. 3 pkt 1) ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 z późn. zm.), zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Na działce o nr ew. 2519/1 znajduje się targowisko miejskie, na którym usytuowany jest budynek handlowy oraz zadaszone stanowiska do handlu, jak również dwie studnie głębinowe przynależne do hydroforni miejskiej, usytuowanej na działce o nr ew. 2519/2. Zarówno cały teren, jak też żaden z wymienionych obiektów usytuowany na nim, nie jest i nie może być zakwalifikowany jako zabytek w rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 z późn. zm.). Hydrofornia wraz ze studniami głębinowymi powstała w latach 70 XX wieku. Natomiast budynek handlowy został wzniesiony w roku 1995.

Tak więc w żaden sposób nie mogą one posiadać wartości historycznej, artystycznej lub naukowej, a co za tym idzie wpisanie wnioskowanego terenu do rejestru zabytków, nie będzie miało uzasadnienia prawnego.

Zasadnym jest, ograniczenie się ewentualnie we wpisie wyłącznie do samego pomnika-krzyża wraz z jego bezpośrednim sąsiedztwem, wyznaczonym istniejącym ogrodzeniem wokół niego.

W ramach programu "Mój Rynek" Gmina Kałuszyn otrzymała środki z programu unijnego na przebudowę targowiska. W marcu 2014 r. rozpoczęta została przebudowa, na podstawie pozwolenia na budowę wydanego przez Starostę Mińskiego – decyzja nr 314/12 z dnia 02.04.2012 r. Projekt architektoniczny obejmował nie tylko sprawy funkcjonalne, ale także wygląd estetyczny targowicy.

Projekt pierwotnie nie zakładał przeniesienia krzyża metalowego zamocowanego na granitowej podstawie na betonowym fundamencie, na podstawie, którego zamocowana była metalowa tablica z napisem „Krzyż upamiętniający powstańcze walki z lat 1863 – 1865. Mieszkańcy”, usytuowanego w terenie zadaszeń nad stanowiskami handlowymi. W trakcie rozpoczęcia prac, po wytyczeniu geodezyjnym w terenie i po przekonsultowaniu z projektantem, uznano, że pozostawienie krzyża w dotychczasowym miejscu, będzie niewłaściwe i zaproponowano jego przeniesienie ok. 10 m od obecnego miejsca usytuowania, w bezpośrednie sąsiedztwo ulicy Chopina wraz z wydzieleniem części wokół niego.

Takie usadowienie miało na celu jego wyeksponowanie, zarówno dla mieszkańców Miasta i Gminy Kałuszyn, jak i dla osób przyjezdnych. Jego dotychczasowe usytuowanie powodowało, że był on słabo widoczny, jak również był on profanowany w związku z tym, że znajdował się pośrodku targowiska miejskiego, co wiązało się min. różnymi niegodnymi zachowaniami oraz z zaśmiecaniem jego samego, jak i terenu wokół, śmieciami, pozostawianymi po zakończonym targu. Nowe usytuowanie wraz z infrastrukturą wokół pomnika, stworzyło także lepsze możliwości związane z organizacją uroczystości patriotycznych przy pomniku, w postaci min. składania kwiatów, zapalaniu zniczy.

Pomysł przeniesienia krzyża uzyskał akceptację proboszcza miejscowej parafii, radnych Rady Miejskiej w Kałuszynie oraz został uzgodniony z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków Delegatura w Siedlcach.

Na tej podstawie Gmina Kałuszyn uzyskała zmianę pozwolenia na przebudowę wydaną przez Starostę Mińskiego, w części dotyczącej zmiany miejsca usytuowania krzyża – decyzja nr 289/14 z dnia 08.04.2014 r., uzgodnioną m.in. z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków Delegatura w Siedlcach.

Po dokonaniu rozeznania, nic nie wskazywało na to, że w miejscu krzyża na targowicy w Kałuszynie znajdują się pochówki ludzkie. Tym bardziej, że w latach 1995-96 na przedmiotowym targowisku była prowadzona modernizacja istniejącego targowiska i budowa pawilonów handlowych istniejących do dziś, co ma potwierdzenie w zachowanej dokumentacji budowlanej. Zgodnie z projektem budowlanym, ówczesne prace objęły min. ukształtowanie terenu do wykonania utwardzonych dróg wewnętrznych, chodników i parkingów dla samochodów dowożących mięso; budowę 29 sztuk pawilonów typu szeregowego przewidzianych do handlu mięsem; budowę szalatu miejskiego splukiwanego; wykonanie szamba szczelnego wybieralnego; doprowadzenie sieci wodociągowej do projektowanych budynków oraz odprowadzenie ścieków do szamba; usytuowanie na wydzielonych placach – stołów betonowych blaty obłożone lastrico płukane pod handel drobiem, jajami, warzywami, owocami i innymi artykułami; budowę zasilania elektrycznego. Jak zaznaczono w projekcie budowlanym, cyt. „Modernizowane Targowisko w swych podstawowym przeznaczeniu jest nieuciążliwe dla środowiska i jego działalność może być dalej kontynuowana. Projektowana modernizacja ma na celu stworzyć odpowiednie warunki sanitarno-higieniczne i estetyczne tego typu działalności”.

Wszystkie te prace wykonywano ówczesnie, bez informowania o nich Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i bez uzyskania jego zgody na ich wykonanie. W trakcie tych prac, jak obecnie stwierdzono, zostały naruszone szczątki ludzkie poprzez przepołowienie ich wykopami fundamentowymi pod zbudowanym wtedy i istniejącym do dzisiaj budynkiem handlowym. Prace te były prowadzone w okresie, kiedy kilkoro z obecnie protestujących osób było członkami Rady Miejskiej w Kałuszynie, czyli organu uchwałodawczego i kontrolnego Gminy. Wydaje się, że osoby te winne być świadome istniejących pochówków, a mimo tego nie poinformowały właściwych organów i akceptowały dalszą kontynuację prac, prowadzącą min. w tej części do zbezczeszczenia zwłok ludzkich.

Pomimo tego, że Gmina Kałuszyn przenosząc tylko elementy składowe części naziemnej krzyża nie wykonywałaby prac ziemnych, które naruszyłyby grunt w miejscu dotychczasowej lokalizacji, w związku z informacją o rzekomym istnieniu w tym miejscu pochówków, wystąpiła do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Delegatura w Siedlcach, o udzielenie pozwolenia na przeprowadzenie badań metodą nieinwazyjną (georadarową) w miejscu usytuowania krzyża, a w przypadku uzyskania wyniku pozytywnego, przeprowadzeniu badań archeologicznych. Badania georadarowe zostały przeprowadzone przez ekipę Pana Adama Sikorskiego z Lublina i wykazały istnienie wkopów wokół krzyża, mogące świadczyć o istnieniu w tym miejscu jam grobowych.

W związku z powyższym, wystąpiono do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Delegatura w Siedlcach o wyrażenie zgody na przeprowadzenie badań archeologicznych oraz przeniesienie krzyża, celem wykonania badań w miejscu, na którym znajdował się krzyż. Następnie dokonano przeniesienia krzyża. W międzyczasie, kilkuosobowa grupa mieszkańców zarzucała, że Burmistrz Kałuszyna swoim działaniem zbezczeszczył krzyż i szczątki ludzkie. W sprawie tej kierowali zgłoszenia o popełnieniu przestępstwa do Prokuratury Rejonowej w Mińsku Mazowieckim, które zostały przez Prokuraturę oddalone z uwagi nie stwierdzenia przez nią popełnienia czynu zabronionego. Również decyzja Starosty Mińskiego zezwalająca na przeniesienie krzyża była zaskarżana, najpierw do Wojewody Mazowieckiego, a po utrzymaniu przez niego w mocy decyzji Starosty Mińskiego – do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, który to Sąd na posiedzeniu w dniu 17.02.2015r. wniesioną skargę w całości oddalił. Wszystkie wymagane prawem procedury związane z przeniesieniem krzyża i pracami archeologicznymi zostały zachowane, co potwierdziły w/w rozstrzygnięcia właściwych organów.

W wyniku badań odkryto szczątki 37 osób, zlokalizowanych w kilku jamach grobowych. Wszystkie ustalenia i analizy wskazują, że są to szczątki żołnierzy francuskich i rosyjskich z okresu napoleońskiego. Ponadto, jednoznacznie wykluczono że są to szczątki Powstańców Styczniowych, czy też Listopadowych. Powyższe ustalenia zawarte są w dokumentacji archeologicznej, będącej w posiadaniu Urzędu Miejskiego w Kałuszynie.

W dniu 03.03.2015r. w Urzędzie Miejskim odbyło się spotkanie podsumowujące wyniki badań archeologicznych prowadzonych w dniach 15-23.07.2014r. oraz 08-29.09.2014r. na targowisku przez archeologa Andrzeja Jankowskiego. Udział w spotkaniu wzięli min. archeolog Andrzej Jankowski, Antoni Oleksicki - Zastępca Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, Halina Lipke - Radca Wojewody w Wydziale Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie, Adam Siwek - Naczelnik Wydziału Krajowego Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w Warszawie,

antropolog dr Hanna Mańkowska-Pliszka, Jakub Wrzosek - przedstawiciel Narodowego Instytutu Dziedzictwa, dr Tadeusz Krawczak - Dyrektor Archiwum Akt Nowych w Warszawie, historyk dr Emil Noiński.

Obecni na spotkaniu, po zapoznaniu się z przebiegiem prac i wynikami badań archeologicznych oraz ocenie wiarygodności istniejącego przekazu mieszkańca Kałuszyna dotyczącego istnienia mogił powstańców styczniowych na targowisku, jednogłośnie wykluczyli, że są to szczątki Powstańców Styczniowych, czy też Listopadowych. Ponadto, postanowiono, aby prace archeologiczne na terenie targowiska w Kałuszynie zakończyć w obecnie istniejącym etapie.

Zebrani ustalili, że wydobyte szczątki zostaną pochowane na miejscowym cmentarzu parafialnym w Kałuszynie, w odrębnej mogile, poza mogiłami żołnierzy polskich z września 1939 r. i Dzieci Zamojszczyzny w miejscu uzgodnionym z proboszczem miejscowej parafii, jako administratorem cmentarza.

Powyższe zostało wykonane w dniu 20.05.2015 r. Pochówkowi przewodniczyli ks. Dziekan Prałat Władysław Szymański - Proboszcz Parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kałuszynie i ks. Sławomir Kochan – Proboszcz Prawosławnej Parafii Świętej Trójcy w Siedlcach, w obecności min. Mariana Soszyńskiego – Burmistrza Kałuszyna i Janusza Pełki - Przewodniczącego Rady Miejskiej, Andrzeja Jankowskiego – archeolog prowadzący prace, Haliny Lipke - Radca Wojewody w Wydziale Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie, **Adama Siwka - Naczelnika Wydziału Krajowego Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w Warszawie** oraz Aleksieja Fomiczewa – przedstawiciela Ambasady Rosyjskiej w Warszawie.

Pochówek został zakłócony przez tych samych kilku mieszkańców, przez ich niewłaściwe i niegodne miejsca i uroczystości zachowanie, w wyniku czego Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim, w stosunku do dwóch z nich, wniosła do sądu akt oskarżenia. Obecnie, przed Sądem Rejonowym w Mińsku Mazowieckim toczy się postępowanie karne przeciwko tym osobom.

Postanowiono także, że wydobyte podczas badań artefakty (guziki, elementy wyposażenia itp.) zostaną przekazane do Izby Pamięci w Gimnazjum Publicznym w Kałuszynie, co zostało wykonane w dniu 08.12.2015 r.

Tak więc, propagowana na siłę od dłuższego czasu przez kilkoro mieszkańców Kałuszyna, teza o istniejącej na targowisku powstańczej mogile, nie znalazła żadnego potwierdzenia w przeprowadzonych badaniach archeologicznych, ani w innych dowodach czy dostępnych dokumentach.

Postawa tychże osób na całym etapie prowadzenia prac była ze wszech miar naganna. Całość ich działania sprowadzała się do potwierdzania na siłę i wbrew uzyskanych wynikach badań naukowych, a nawet jeszcze przed ich przeprowadzeniem, tezy o powstańczej mogile. Wskazywano nawet na konkretną ilość pochowanych powstańców - 25, którzy mieli polec w potyczce pod Hutą Kuflewską w 1863 r. i zostać pochowani w Kałuszynie. W kolportowaniu tej tezy nie przeszkadzało im nawet to, że polegli w wyżej wymienionej potyczce pochowani są na cmentarzu parafialnym w Kuflewie, gdzie znajduje się pamiątkowy krzyż z tablicą, przy których miejscowe władze corocznie przeprowadzają uroczystości w rocznicę tejże potyczki.

Także obecnie, osoby te, mimo już posiadanej wiedzy, że odkryte szczątki należą do żołnierzy francuskich i rosyjskich z okresu napoleońskiego, nadal kolportują obaloną naukowo tezę o mogile powstańczej. Najprawdopodobniej wynika to z braku cywilnej odwagi tych osób, do uznania swojego dotychczasowego działania, jako pozbawionego nawet cienia obiektywizmu, bez oparcia swoich twierdzeń na dokumentach historycznych, opierając całość na rzekomym zobowiązaniu jednego z mieszkańców mieszkającego w sąsiedztwie targowiska przez jego babcię do „dbania o mogiłę powstańczą”. Jak wyglądało w praktyce to „dbanie” przez tę osobę w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat, mieszkańcy Kałuszyna wiedzą doskonale. Deklarując przy tym przed wszystkimi organami, iż są przedstawicielami i reprezentantami ogółu mieszkańców Kałuszyna, mimo, że jest ich kilkoro na ogólne liczbę ok. 6.500.

Także wbrew rozpowszechnianym przez te osoby pomówieniom w stosunku do samorządu Gminy Kałuszyn o nielegalności prac związanych z przeniesieniem krzyża na targowisku miejskim, były one przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i na podstawie wykonalnych decyzji administracyjnych, co zostało potwierdzone rozstrzygnięciem Prokuratury Rejonowej w Mińsku Mazowieckim, decyzją Wojewody Mazowieckiego oraz wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17.02.2015 r. oddalającym w całości skargę w przedmiotowej sprawie, o czym osoby te wiedzą doskonale, ponieważ brały udział w postępowaniu Sądu i były obecne na opublikowaniu orzeczenia.

Mimo opublikowania wyników przeprowadzonych badań naukowych oraz przyjęciu wniosków końcowych

opisanych powyżej, ambicja niektórych osób przerasta uznanie kompetencji zawodowych osób prowadzących badania, jak również osób z racji wykonywanej funkcji obecnych na spotkaniu w dniu 03.03.2015 r. w Urzędzie Miejskim w Kałuszynie. Samemu przy tym nie będąc w żaden sposób zawodowo czy poprzez posiadane wykształcenie (archeologiczne, antropologiczne) upoważnionym do podważania ustaleń tychże osób, będących fachowcami w swojej dziedzinie, nie siląc się przy tym na wskazywanie konkretnych zarzutów co do konkretnych ustaleń tychże osób w przedmiotowej sprawie.

Reasumując stwierdzić należy, że wpisanie do rejestru zabytków całego terenu składającego się z działek o nr ew. 2519/1 i nr ew. 2519/2 nie jest w żaden sposób uzasadnione faktycznie i prawnie, a zasadnym jest ewentualne ograniczenie się we wpisie wyłącznie do samego pomnika-krzyża wraz z jego bezpośrednim sąsiedztwem (wyznaczonym istniejącym ogrodzeniem wokół niego).